Dilin Tarihî Değişimi, Türkçenin Önemli Sözlükleri, Yazma ve Sözlü İletişim

Edebiyatın felsefe, psikoloji ve psikiyatri ile ilişkisini ünite metinleri üzerinden çözümler. · Dilin tarihî süreç içerisindeki değişimini etkileyen iç ve dış sebepleri açıklar. · İlk örneklerden günümüze Türkçenin önemli sözlüklerini tanır. · Kelimede anlam, yazım-noktalama, yazma aşamaları ve sunum ilkelerini uygular.

HATIRLAYALIM

- Edebiyat; Âşık Veysel'in şiirinde felsefeyle, Peyami Safa'nın 'Dokuzuncu Hariciye Koğuşu' romanında psikoloji ve psikiyatriyle somut bağ kurar.
- Dildeki değişim; dilin kendi iç yapısından kaynaklanan ses ve biçim evrimleriyle göç, din ve teknoloji gibi dış etkenlerin bileşkesidir.
- Divânu Lugâti't-Türk'ten TDK'nin Güncel Türkçe Sözlük dijital veri tabanına kadar sözlükler Türkçenin tarihî gelişim serüvenini yansıtır.

1 EŞLEŞTİRME

Görseldeki edebî eserleri sağ sütundaki tematik odaklarıyla eşleştiriniz.

1. Dokuzuncu Hariciye	2. Yıllarca Aradım	3. Kürk Mantolu	4. Dil-Millet Bağı
Peyami Safa Hasta Çocuk Psikolojisi	Âşık Veysel Felsefi Arayış	Sabahattin Ali İç Çatışma	T. Gülensoy Dilin Evrimi

c 1. Dokuzuncu Hariciye Koğuşu

a 2. Yıllarca Aradım Kendimi

b 3. Kürk Mantolu Madonna

d 4. Dil-Millet Bağlantısı

a) Âşık Veysel'in varoluş ve hakikat arayışını işlediği felsefi şiir

b) Sabahattin Ali'nin iç çatışma ve yabancılaşmayı işlediği psikolojik eser

c) Hasta bir gencin psikolojik bunalımlarını anlatan otobiyografik roman

d) Tuncer Gülensoy'un dildeki iç ve dış değişim faktörlerini tahlil ettiği metin

2 KISA CEVAP

Dokuzuncu Hariciye Koğuşu romanında kahramanın ruhsal durumunu yansıtan temel anlatım tekniğini yazınız.

DOKUZUNCU HARİCİYE KOĞUŞU VE ANLATIM TEKNİKLERİ

İç Konuşma & Bilinç Akışı: Karakterin ruhsal dünyasını dışa vurur.

Peyami Safa hasta bir gencin psikolojik buhranlarını ustalıkla yansıtır.

İç konuşma ve bilinç akışı teknikleri kahramanın ruh halini yansıtır.

3 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Edebî metinlerde kahramanların ruhsal çatışmalarının yansıtılmasının okuyucu üzerindeki etkisini açıklayınız.

Okurla empati bağı kurarak insan ruhunun derinliklerini kavramayı sağlar.

4 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki kavram kartında edebî dil ile felsefi dil arasındaki farklar modellenmiştir. Felsefi dilde kavramsal netlik ve doğrudan anlatım esasken, edebî eserde dilin temel işlevi ve niteliği aşağıdakilerden hangisidir?

EDEBÎ DİL İLE FELSEFİ DİLİN FARKI

Edebî Dil (Üst Dil)	Felsefi Dil
İmge, mecaz & estetik çağrışım	Kavramsal netlik & doğrudan anlatım

A) İmge, mecaz ve çağrışımlarla estetik bir üst dil kurmak

B) Bilimsel terimleri nesnel bir yaklaşımla sunmak

C) Kelimeleri ilk sözlük anlamlarıyla sınırlı tutmak

D) Düşünceyi duygu ögelerinden bağımsız olarak iletmek

5 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Görseldeki edebiyat ve dil dinamiklerine göre yargılardan doğru olanlara D, yanlış olanlara Y işaretleyiniz.

İç Etkenler	Dış Etkenler
Dilin kendi ses yapısı	Göçler, din & coğrafya
Anlam daralması / genişlemesi	Teknoloji & kültürel temas

	D	Y
Edebî metinlerde psikolojik tahliller karakterlerin inandırıcılığını ve derinliğini artırır.	☑	☐
Dilin tarihî değişiminde teknolojik gelişmeler ve dijital iletişim hiçbir rol oynamaz.	☐	☑
Felsefe soyut kavramları sorgularken edebiyat bu sorgulamayı somut olay ve kişilerle yaşatır.	☑	☐
TDK'nin dijital sözlük ağı sözcüklerin tarihsel kökenlerini ve güncel kullanımlarını sunar.	☑	☐

6 KISA CEVAP

Edebiyatta yazarın kendi iç dünyasını, hatıralarını ve hastalık tecrübelerini kurguladığı roman türüne ne ad verilir?

Yazarın kendi hayatından izler taşıyan türe otobiyografik roman denir.

7 TABLOYU TAMAMLA

Ünitede incelenen metinleri ve edebiyatın ilişki kurduğu alanları inceleyerek tabloyu tamamlayınız.

Eser / Metin	Yazarı	İlişkili Olduğu Temel Alan
Yıllarca Aradım Kendi Kendimi	Âşık Veysel	Edebiyat ve Felsefe
Dokuzuncu Hariciye Koğuşu	Peyami Safa	Edebiyat ve Psikoloji/Psikiyatri
Kürk Mantolu Madonna	Sabahattin Ali	Edebiyat ve Psikolojik Derinlik
Dil-Millet Bağlantısı	Tuncer Gülensoy	Dilbilim ve Dilin Değişimi

8 SIRALAMA

Görseldeki başarılı bir yazma sürecinin aşamalarını başlangıçtan bitişe doğru 1'den 4'e kadar sıralayınız.

1. Hazırlık	2. Planlama	3. Yazma	4. Düzeltme
Konu hedef kitle seçimi	Düşünceleri taslağa dök	Paragrafları kaleme alır	Yazım anlatım kontrolü

2 Düşünceleri mantıksal bir sırayla ana hatlara ayırarak taslak oluşturma (Planlama)

1 Yazılacak konuyu, hedef kitleyi ve ana düşünceyi belirleme (Hazırlık)

4 Metni yazım, noktalama ve anlatım bozuklukları açısından denetleme (Düzeltme)

3 Taslak plana uygun olarak metni paragraflar hâlinde kaleme alma (Yazma)

9 EŞLEŞTİRME

Görseldeki edebî anlatım tekniklerini tanımlarıyla eşleştiriniz.

İç Konuşma	Bilinç Akışı	İç Çözümleme	Monolog
Düzenli zihin akışı	Serbest çağrışımlar	Anlatıcının analizi	Sesli tekli konuşma

b 1. İç konuşma

c 2. Bilinç akışı

d 3. İç çözümleme

a 4. Monolog

a) Karakterin sahnede veya romanda kendi kendine sesli olarak konuşması

b) Karakterin zihninden geçenlerin kendi ağzından düzenli aktarılması

c) Düşüncelerin mantık sırası gözetmeksizin serbestçe sıralanması

d) Anlatıcının kahramanın duygu ve düşüncelerini dışarıdan tahlil etmesi

10 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki sözcük kartında 'Dil canlı bir varlıktır; toplumun tarihiyle birlikte nefes alır.' yargısı verilmiştir. Tuncer Gülensoy'un tespitlerine göre dildeki değişimi tetikleyen en güçlü dış etken aşağıdakilerden hangisidir?

DİL-MİLLET BAĞLANTISI (TUNCER GÜLENSOY)

"Dil canlı bir varlıktır; toplumun tarihiyle birlikte nefes alır."

Göçler, din değişiklikleri ve teknoloji dildeki kelime hazinesini dönüştürür.

A Coğrafya değişikliği, göçler ve farklı kültürlerle temas

B Dil bilgisi kitaplarındaki kuralların ezberlenmesi

C Sözlüklerin her yıl yeniden basılarak dağıtılması

D Yazarların yalnızca yabancı sözcüklerle şiir yazması

11 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Edebiyat ve dil araştırmalarının nitelikleriyle ilgili yargılardan doğru olanlara D, yanlış olanlara Y işaretleyiniz.

	D	Y
Dokuzuncu Hariciye Koğuşu Türk edebiyatında hasta çocuk psikolojisini işleyen ilk örnektir.	☑	☐
Âşık Veysel'in şiirinde insan sevgisi ve varlığın birliği temaları felsefi boyutta ele alınır.	☑	☐
Sözlü iletişimde beden dili, vurgu ve jestler anlatımın gücünü azaltan faktörlerdir.	☐	☑
Dildeki iç etkenler, ses düşmesi ve anlam daralması gibi yapısal evrimleri kapsar.	☑	☐

12 ŞİFRELİ KELİME

Görseldeki psikoloji ve edebiyat ipuçlarından yararlanarak bulmacayı çözünüz. Turuncu anahtar kutulardaki harfleri birleştirerek zihinsel farkındalık terimini bulunuz.

EDEBİYAT VE PSİKOLOJİ KAVRAM PANOSU

BİLİM · İÇSEL · LİSAN · İMGE · NOKTA · ÇATIŞMA

İpuçlarını çözerek gizli zihinsel kavramı (6 harf) bulunuz.

İnsanın duygu, düşünce ve ruhsal süreçlerini inceleyen bilim	B İ L İ M
Karakterin iç konuşmalarını ve ruhunu yansıtan edebi yöntem	İ Ç S E L
Edebiyatın ve düşüncenin temel anlatım ve iletişim vasıtası	L İ S A N
Sanatçının zihninde tasarlayıp şiirde canlandırdığı hayal	İ M G E
Cümlenin sonunda duraklamayı ve anlamı belirleyen im	N O K T A
Karakterin kendi içinde yaşadığı iki zıt duygu çatışması	Ç A T I Ş M A

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

BİLİNÇ